

3. 7. 2018

Veźměte, prosĭme, na vědomĭ, Źe text ělĀnku odpovĭdĀ platně prĀvnĭ ũpravě ke dni publikace.

Cena obvyklĀ a odvolĀnĭ daru pro nevděk, nelze-li pěedmět daru vydat

OdvolĀnĭ daru pro nevděk nenĭ v ěeskěm prĀvnĭm řĀdu rozhodně niěm nověm ani neznĀměm. Tento institut byl ostatně znĀm jĭ Ź v řĭmskěm prĀvu; v těto souvislosti je vřak nutno konstatovat, Źe darovĀnĭ obecně bylo v tehdejsĭm Řĭmě stran dĀrce vnĭmĀno spĭře jako akt nehospodĀrně, ne-li pěĭmo nezodpovědně.

Odvolat dar pro nevděk tak bylo pěvodně moŹně pouze ve vztahu mezi propuřtěncem a jeho patronem, kdyŹ patron sĀm byl zĀroveň osobou posuzujĭcĭ konkrětnĭ mĭru nevděku. Teprve mnohem později směli dar odvolat takě rodiěe, jejichŹ obdarovaně děti se věci nim pěĭpadně dopustily nevděěněho jednĀnĭ. Obecně prĀvo revokace (tak, jak ho znĀme dnes) pak odvozuje svěj pěvod patrně od prĀvnĭch kodexŹ JustiniĀnověch, odkud se dĀle pěenĀřĭ v de facto nezměněně podobě aŹ do souěasnosti. MoŹnost odvolat dar pro nevděk byla zakotvena i v ABGB, kde ovřem nevděk musel dosahovat intenzity trestněho ěinu, aby mohl vyvolat ũěinnou revokaci. Oběanskě zĀkonĭk z roku 1964 upravoval tyto poměry v ř 630, kde jsme se mohli doěĭst nĀsledujĭcĭ: „DĀrce se měŹe domĀhat vrĀcenĭ daru, jestliŹe se obdarovaně chovĀ k němu nebo ělenŹm jeho rodiny tak, Źe tĭm hrubě poruřuje dobrě mravy.“ Pěi aplikaci věře uvedeněho ustanovenĭ se vřak jen velmi obtĭŹně posuzovala dostateěnost intenzity poruřenĭ dobrěch mravŹ, coby spouřtěcĭho mechanismu pro ũěinně uplatněnĭ tohoto opatěenĭ ultima ratio. Podobně oěiřek pěedstavovala takě otĀzka stanovenĭ pěesněho okamŹiku zĀnĭku darovacĭho prĀva atd.

Naře dneřnĭ zamyřlenĭ se ovřem zaměřuje pouze na specifickou problematiku, v nĭ obdarovaně jĭ pěedmět daru z nejrŹznějsĭch děvodŹ nemĀ ve svě moci a je po něm tedy za odvolaně dar alternativně poŹadovĀna odpovĭdajĭcĭ finaněnĭ nĀhrada. AŹ potud se zdĀ bět vřechno naprosto jasně a pěehledně. Obdarovaně se dopuřtĭ věci dĀrci nevděku, dĀrce dar ũěinně odvolĀ, resp. vyzve obdarovaněho k vydĀnĭ daru. Byl-li vřak jĭ dĀr mezitĭm napě. legĀlně zcizen, nemŹe bět nynĭ dĀrci reĀlně vydĀn. Zcela logicky tedy bude po obdarovaněm jako nĀhrada vyŹadovĀna jeho cena obvyklĀ. Na tomto mĭstě vřak ěasto vyvstĀvĀ poměrně kontroverznĭ otĀzka, k jakěmu konkrětnĭmu okamŹiku mĀ bět vlastně tato obvyklĀ cena věbec urěena.

Za ũěinnosti oběanskěho zĀkonĭku ě. [40/1964](#) Sb. musel obdarovaně peněŹitou nĀhradu poskytnout

podle zásad o bezdůvodném obohacení. Se zákonem č. [89/2012](#) Sb. je to nepoměrně složitější. Občanský zákoník současný umožňuje odvolat dar pro nevděk dle ustanovení § 2072 odst. 1: „*Ublížili obdarovaný dárci úmyslně nebo z hrubé nedbalosti tak, že zjevně porušil dobré mravy, může dárce, neprominul-li to obdarovanému, od darovací smlouvy pro jeho nevděk odstoupit. Byl-li dar již odevzdán, má dárce právo požadovat vydání celého daru, a není-li to možné, zaplacení obvyklé ceny.*“

Jedná se tedy o případy, kdy je nesporné, že se obdarovaný dopustil zákonem předpokládaného nevděku, byla mu řádně a včas doručena výzva k navrácení daru a obdarovaný již předmět daru vydat nemůže, neboť jej poté, co se stal jeho vlastníkem, například zcizil. Z časových a prostorových důvodů na tomto místě zcela záměrně nezmiňuji žádné další možné eventuality, neboť principiálně naši sledovanou problematiku nikterak významně neovlivňují. Pro maximální zjednodušení našeho pracovního modelu tak prostě zvolme například variantu se zcizením věci před doručením výzvy k vrácení daru bez dalšího.

Pokud došlo ke zcizení daru před doručením výzvy k jeho vrácení, je nutno dárci poskytnout adekvátní finanční náhradu; v této souvislosti hovoří zákon i odborná literatura o tzv. „obvyklé ceně“ daru. Samotný pojem „obvyklá cena“ je, myslím, celkem ustálený a srozumitelný. Jedná se o cenu, za kterou se srovnatelný předmět obvykle ve sledovaném období a místě na volném trhu za běžných okolností prodává.

Zásadní problém však představuje otázka, k jakému rozhodnému okamžiku se tato „cena obvyklá“ na relevantní časové ose vymezené právním vztahem mezi dárcem a obdarovaným v celé délce jeho trvání přesně stanovuje. Občanský zákoník totiž tento problém explicitně vůbec neřeší a komentářová literatura se v tomto ohledu pro změnu naopak diametrálně rozchází. Rovněž důvodová zpráva jasné výkladové stanovisko nezaujímá a relevantní judikatura dosud není k dispozici.

Zatímco komentář dostupný z Beck-online[1] uvádí, že: „*Obdarovaný má v případě, že již dar obdržel, vydat celý dar, a není-li to možné, pak je povinen zaplatit dárci jeho cenu obvyklou. I zde je třeba vyjít ze závěru, že cena obvyklá má být stanovena k okamžiku darování. O situaci, kdy není možné vydání daru, se může jednat za situace, kdy dárce daruje obdarovanému pozemek. Obdarovaný následně na pozemku postaví rodinný dům a posléze se proti dárci proviní nevděkem. V této situaci, kdy došlo k zásadnímu zhodnocení pozemku a změnila se jeho povaha, již vydání není možné ani účelné, a proto by byl obdarovaný povinen k zaplacení ceny, kterou měl pozemek v době darování.*“ Výše zmíněný postup, kdy cena obvyklá je vždy striktně stanovena ke dni platného uzavření původní darovací smlouvy má svou nepopiratelnou logiku a je jistě i řešením veskrze spravedlivým. Tento postup je pak především možné zcela nekonfliktně aplikovat na veškeré případy revokace daru za situace, kdy obdarovaný již nemá předmět daru ve své moci.

Zcela opačný názor však zastává autor komentáře dostupného v systému ASPI [2]: „*Vzhledem k tomu, že účinky revokace daru nastávají ex nunc, že obdarovaný byl až do chvíle nevděku, resp. účinného odvolání daru, vlastníkem věci (pocitivým a řádným držitelem vlastnického práva) a jako takový mohl s objektem daru libovolně nakládat, lze se apriori přiklonit k závěru, že rozhodujícím okamžikem pro stanovení ceny obvyklé má být právě okamžik zrušení darovací smlouvy, tj. účinný revokační projev dárce (dojití odvolání daru obdarovanému).*“ I tento, do jisté míry velmi moderní a sofistikovaně odůvodněný algoritmus řešení má jistě něco do sebe. Při podrobnějším zkoumání však dojdeme nevyhnutelně k závěru, že ve skutečnosti bohužel přináší mnohem více nových znepokojujících otázek namísto definitivních odpovědí. Zejména v situaci, kdy předmětem původního daru jsou věci nemovitě. Koneckonců, i sám autor komentáře ASPI správně poukazuje na neoddiskutovatelný fakt, že ceny nemovitostí nejsou v průběhu času ani zdaleka konstantní, nýbrž naopak často značně turbulentní. Právní konsekvence jsou přitom více než zřejmé. Od bezdůvodného

obohacení až po složité vzájemné vyrovnání. O dobrých mravech a prosté spravedlnosti světské ani nemluvě.

V nedávné době jsem v rámci své dosavadní praxe zaznamenala kauzu, v níž se okresní soud poněkud překvapivě přiklonil při stanovení obvyklé ceny vydávaného daru - nemovité věci k metodické variantě číslo dvě (ASPI) s odůvodněním, že si je vědom schizmatického výkladu ustanovení § 2072 občanského zákoníku mezi Beck-online a ASPI, *ale je třeba uvést, že výklad v komentářové literatuře ASPI je daleko propracovanější i přesvědčivější, oproti tomu výklad v komentáři vydaném nakladatelstvím C. H. Beck je pouze stručný a autory jsou odborníci na dědické právo, případně právo z oblasti bankovníctví. S veškerým respektem k soudním rozhodnutím se co do vnitřního přesvědčení s výše uvedenou argumentací při nejlepší vůli nemohu zcela ztotožnit. Autor komentáře C. H. Beck, Doc. JUDr. Milan Hulmák, Ph. D., byl podle veřejně dostupných informací od roku 2000 členem pracovních komisí Legislativní rady vlády pro soukromé právo a jako člen Komise pro přípravu nového občanského zákoníku při Ministerstvu spravedlnosti se na přípravě nového občanského zákoníku také osobně přímo podílel. Vzhledem ke skutečnosti, že se poté rozhodl poskytnout k diskutované problematice výkladové stanovisko, jeví se ve světle výše řečeného obavy z jeho nedostatečné přesvědčivosti jako přinejmenším liché.*

Na závěr je třeba dodat, že cílem tohoto článku v žádném případě nemá být kritika příslušného soudního rozhodnutí, či dokonce existence plurality náhledu na věc komentářovou literaturou, ale toliko upozornění na existenci dvou diametrálně odlišných výkladů téhož ustanovení.

Ustálená, sjednocená a přesvědčivá judikatura však celkem pochopitelně k tomuto tématu doposud chybí. Právní institut odvolání daru pro nevděk je přitom dozajista řešením závažné krajní situace. Sebevíc odsouzeníhodným nevděkem stížený dárce by však rozhodně neměl zpět nabývat více, než kolik původně daroval, a to i přes to, že má tento institut, řekněme, svým způsobem jakýsi sankční charakter. Výše zmíněný institut má totiž v ideálním světě plnit toliko roli restituční, nic víc a nic méně. Nad rámec řečeného je navíc nepochybné, že k řešení dalších eventuálně souvisejících újem poskytuje právní řád dnes všem adresátům adekvátní prostředky zjednání nápravy ve více než dostatečné míře. Již jen z důvodu optimální úrovně obecné právní jistoty v každodenním životě nás všech je tedy nanejvýš žádoucí, aby budoucí metodika judikatorního postupu byla v podobných věcech vždy apriori předvídatelná a pokud možno v rámci možností spravedlivá.

Mgr. et Mgr. Barbora Vlasáková

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946

Fax: +420 224 941 940

e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] Hulmák a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - 3014), 1. Vydání, 2014, s. 21 - 24

[2] JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D: § 2072 Revokace daru pro nevděk obdarovaného.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)